

Heksloot nieuws

Jaargang 35 - Najaar 2017

**Dak Fort benoorden
Spaarndam dicht:
muurschilderingen gered!**

**Willen we meer of
minder weidevogels?**

**Duurzaam Natuurbeheer
Landje van Gruijters**

**Waarvoor dienen die
paaltjes in de polder?**

4

Prijzengeld voor Landje van Gruijters

- 2 Hands uit de mouwen
- 3 Van de voorzitter
- 4 Restauratie Fort
- 5 Bestemmingsplan Spaarnwoude
- 6 Grenspalen
- 7 Landje van Gruijters
- 8 Weidevogels
- 9 De Klutenplas
- 10 De Zwanenbloem
- 11 Woordzoeker
- 12 Natuurweetjes

4

Grenspaalje D70

Handen-uit-de-mouwen

De vereniging draait op vrijwilligers. Wil je jouw competenties beschikbaar stellen voor het behoud van de Hekslootpolder? Wij zijn op zoek naar jouw enthousiaste bijdrage in de functie van:

• Jaarrondtellers

We zoeken nog naar tellers van alle vogels in de Hekslootpolder. Om mee te doen aan de tweewekelijkse vogeltellingen is enige vogelkennis wenselijk, maar al doende leert men. Het is ook gewoon lekker om buiten te zijn.

• Onze vereniging zoekt ook vrijwilligers voor:

- herstel van het rietscherp bij de vogelkijkhut
- het opschonen van de kluteneilandjes
- onderhoud visdiefvlotjes
- assistentie bij evenementen om leden te werven
- schoonmaakacties in de Hekslootpolder

Als tegenprestatie proberen we zo nu en dan een 'bestuursuitje' te organiseren. Maar het delen van de kennis en het bereiken van een mooi resultaat is de werkelijke beloning!

Aanmelden?

Ga naar: www.hekslootpolder.nl > over ons > vacatures

Steun onze vereniging de Hekslootpolder

Ook lid worden?

Draagt u onze vereniging een warm hart toe, maar bent u nog geen lid? Hoe meer leden wij hebben, des te groter onze invloed is als gesprekspartner bij de gemeente Haarlem en het recreatieschap Spaarnwoude.

Voor € 5 per jaar bent u al lid.

Uw gezinsleden kunnen dan lid worden voor slechts € 1 per gezinslid per jaar.

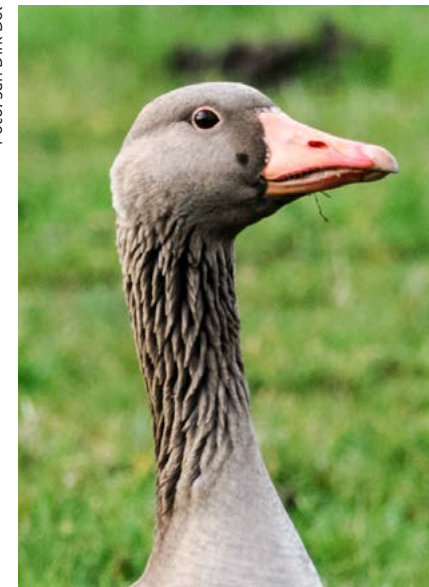
Kijk voor meer informatie op www.hekslootpolder.nl onder het kopje > Aanmelden.

Van de voorzitter

► De laser houdt ons bezig...

De Agrilaser blijft ons en andere groepen bezighouden. Is het een gewenste of ongewenste ontwikkeling? Geen nodeloos afschieten van ganzen, alleen maar verjagen. Nadeel blijft dat een laser geen onderscheid maakt tussen alles wat vliegt; niet ongewenste vogels worden ook verjaagd. We zijn er nog niet uit en antwoorden van groepen die ons advies kunnen geven, zijn 'politiek getint'; we kunnen er geen kant mee op. We blijven er nog wel even mee bezig.

► Samenwerking met het Landje van Gruijters

Onze natuurgerichte burens zitten aan de overkant van de Slaperdijk: het Landje van Gruijters. Het is een wat natter gebied dan de Hekslootpolder, maar het is wel vogelrijk. Er is een groep opgestaan die de aanpak van het gebied wat gestructureerder wil aanpakken, de Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters. Er is al een eerste gesprek geweest tussen ons en hun bestuur. Daarin hebben we ook gesproken over een goede samenwerking. Immers, de belangen zijn vergelijkbaar, we zijn burens en we kennen dezelfde problemen. Wij hebben het financieel redelijk voor elkaar, zij moeten nog star-

ten. Ze hebben ons dan ook gevraagd om een financiële bijdrage.

Voor ons bestuur is dat geen vreemde vraag. Onze vereniging kon 34 jaar geleden alleen maar opstarten dankzij de bijdragen van andere verenigingen, donateurs en sponsors. Op onze beurt hebben we een aantal verenigingen kunnen helpen door ze wat geld voor te schieten. We zijn er niet slechter van geworden.

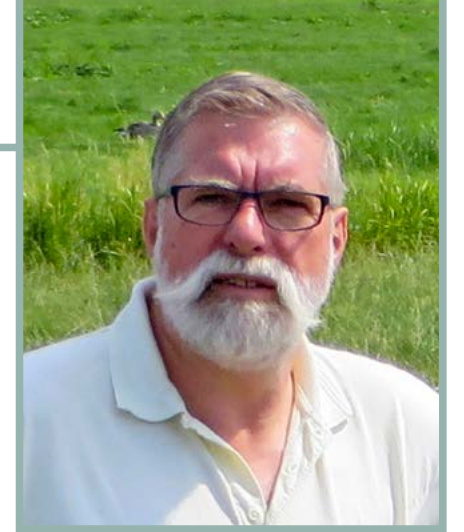
In de voorjaarsvergadering van 2018 gaan we de financiële bijdrage aan het Landje van Gruijters bespreken. De Ledenvergadering moet zijn toestemming daar voor geven.

► Opleidingen voor het bestuur

We zijn bij nogal wat organisaties aangesloten: als lid of gesprekspartner. Het gaat om organisaties als IVN, Milieudefensie, Vogelbescherming, SEB, Wijkraden, Landschap Noord-Holland, enz. Vaak geven die groepen opleidingen en cursussen om wetskennis, natuur- en vogelkennis of zelfs machinekennis bij te brengen aan 'onkundige' bestuurders en leden van de onder hen vallende groepen. Wij vonden diverse passende opleidingen en een aantal van ons heeft die recent gevolgd.

Peter en Adrie zijn naar een cursus van Milieudefensie geweest. De 'Nieuwe Natuurwetgeving' als cursus vonden wij best belangrijk. In de loop der jaren is er nogal wat veranderd op het gebied van regelgeving en een Nieuwe Natuurwet kan best op ons van toepassing zijn.

Peter en Adrie volgden bij de Groen Academy (IVN) de cursus 'Crowdfunding voor natuurinitiatief'. De diverse overheden trekken zich steeds meer terug en je moet op financieel (maar ook op kennis) gebied, steeds meer zelf regelen. Vroeger waren sponsors en donateurs heel belangrijk, nu worden de bedragen zo hoog, dat je ook andere bronnen moet aanboren.

Martin volgde de cursus basisecologie 'Natuur aan de rand van de stad'. In de Hekslootpolder zie je riet, struiken en jonge bomen, fasen van verschillende successies. Wij proberen de situatie in een bepaald stadium te houden, want met deze fasen verschuiven ook flora en fauna naar een ander niveau. Het veranderen van het waterniveau, het laten groeien van struiken en bomen of het doorwoelen van de grond: alles heeft gevolgen voor de natuur.

Het herkennen en beschermen van bepaalde situaties behoudt ook de Hekslootpolder. En dat is dan weer de naam van onze vereniging.

Allemaal weer vriendelijk bedankt voor de tijd die in de cursussen gestoken is.

► Coördinator Jaarrondtellingen

We hebben gelukkig een nieuwe coördinator voor de jaarrondtellingen in de persoon van Annegreet van Arkel gevonden. Ze heeft gehoor gegeven aan de oproep in de 'Fitis' van de vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en is meteen aan de slag gegaan.

► Postbezorging Hekslootnieuws

In de ledenvergadering 2016 werd als bezuinigingsmogelijkheid het rondbrengen van de 800 Hekslootnieuws-bladen voorgesteld. Hierop reageerden 5 leden uit Penningsveer, Spaarndam en Haarlem-Noord. Onze dank voor uw aanmelding. Echter de opslag en distributie van het Hekslootnieuws wilde niemand op zich nemen, waardoor we besloten hebben deze mogelijkheid niet te benutten.

Martin van de Pavert

— Gruijters, de buur van de Heksloot —

Voor de vogels van de Heksloot is het Landje van Gruijters van groot belang. Dit is het 9 ha grote landje achter de ijsbaan van Spaarndam. In de voorjaarseditie van 2016 gingen wij hier al op in. Zo slapen bijvoorbeeld de grutto's die in de Heksloot broeden in het voorjaar op het landje. En er is veel uitwisseling tussen de beide gebieden: smienten bijvoorbeeld pendelen veel heen en weer.

Foto: Kerstin de Haan

Prijs voor herstel

Het vogelrijke natte landje kan dankzij een flinke gift van de jubilerende J.C. Ruigrokstichting opgeknappt worden. Tijdens een feestelijke avond op 6 mei dit jaar in de Philharmonie in Haarlem bleek het Landje gewonnen te hebben in de categorie natuur. Johan Stuart mocht het geld in ontvangst nemen namens de vorig jaar opgerichte Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters. In deze stichting zitten vertegenwoordigers van de Vogelwerkgroep en van de bewoners van de arken in Zijkanaal B. Deze stichting heeft na goed overleg met het Recreatieschap Spaarnwoude het beheer op zich genomen.

Er is nu maar liefst € 50.000 beschikbaar voor het vergroten van de biodiversiteit, het verbeteren van de landschappelijke inpassing én de leefbaarheid en het optimaliseren van

het waterbeheer. Het geld mag gebruikt worden voor investeringen en wegwerken van het achterstallig onderhoud en dus niet voor het jaarlijkse beheer van het gebied. Daarvoor zoekt de nieuwe stichting nog geld.

Aan de slag

De stichting is direct aan de slag gegaan. Een goede mengeling van omwonenden en betrokken leden van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland was op 5 augustus aan het werk op het landje. Door de hoge opkomst was al het werk binnen 2,5 uur gedaan. Belangrijkste taak was het weghalen van een oud raster langs de Redoute. Hier zullen op termijn weer schapen lopen zodat het uitzicht op het Landje goed blijft. Ook werd er gehooit langs het fietspad waardoor de grond daar schraler wordt. Tijdens het werk konden we genieten van twee lepelaars, witgatjes, oeverlopers en een bosruiter...

Er zal in 2017 en 2018 nog meer achterstallig onderhoud weggewerkt worden, zoals het maaien van delen van het rietveld, het verder inrichten van het kluteneiland, de aanleg van een ijsvogelwand en het aanbrengen van Noord-Hollandse houten damhekken. Hopelijk kan dan nog meer dan nu al genoten worden van een verscheidenheid aan vogels!

Samenwerking

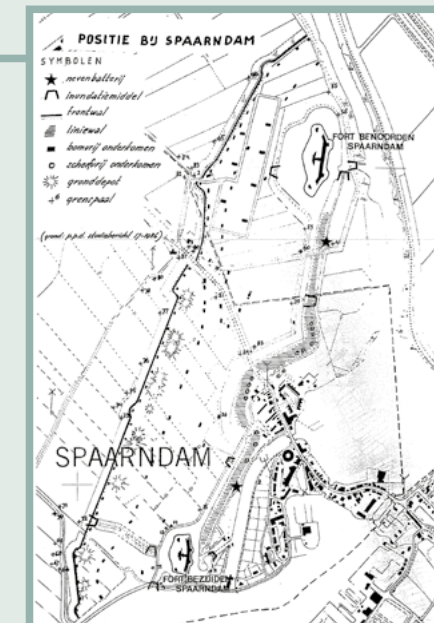
Het bestuur van de Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters hoopt op een goede samenwerking met de Hekslootvereniging. Tijdens een overleg tussen beide besturen is de samenwerking uitvoerig aan de orde gekomen. Vooral het probleem van het jaarlijkse beheer op langere termijn en de bekostiging daarvan.

*Johan Stuart namens
St. Duurzaam Natuurbeheer
Landje van Gruijters*

Historisch nieuws

Grenspalen in de Heksloot- en Oude Spaarndammerpolder

Ik tel al jaren vogels in de Hekslootpolder en mag dan regelmatig de ijsvogel, visdief of kokmeeuw observeren die op betonnen paaltjes in de Hekslootpolder zitten. Nooit bij stilgestaan waarom die paaltjes daar staan, totdat Wim Koelman in de vorige uitgave in het artikel over het Assendelvervoetpad aandacht besteedde aan grenspalen in de Hekslootpolder.

Ik ben daar nu met andere ogen naar gaan kijken en merkte dat er letters en cijfers op staan. Achtergrondinformatie geeft aan dat de grenspalen met de nummers van het Ministerie van Oorlog O11,13,14,15 en 26 langs de Nieuwe Rijweg staan en die van Defensie D66 t/m D70 in de Heksloot en D71 t/m D81 bij de Liniedijk staan. Rijksmilitair land dat door de Kringenwet onteigend kon worden op de Heerlijkheden Schoten, Schotervlieland, Noord-Akendam. Dit land werd hiermee zichtbaar afgebakend met grenspalen op de hoeken en om de 125 tot 150 meter op de rechte stukken. Tussen 1813 en 1959 werden deze in natuursteen of als gewapend beton geplaatst met een Letter O of D en 2 cijfers aan 2 zijden. Op de tekening staan de grenspalen aangegeven voordat de voorverdedigingslinie werd aangelegd in 1918. Later is de Hekslootpolder nog verbreed waardoor er paaltjes in het water kwamen te staan. Voor de Stelling van Amsterdam zijn 442 grenspalen gebruikt waarvan nu nog 64% over is.

Dus, ziet u een vogel op een betonnen of natuurstenen paaltje? Kijk dan ook even of het paaltje een historisch karakter draagt.

Peter Davids

Foto's: van boven naar beneden: Kerstin de Haan • Kerstin de Haan • Willem de Voogt • Kerstin de Haan

Foto: Kerstin de Haan

Bestemmingsplan Spaarnwoude op last van rechter aangepast

Terwijl de restauratie van het dak van het fort zo goed als voltooid is, is er ook goed nieuws over het Bestemmingsplan Spaarnwoude dat het recreatieschap heeft opgesteld. Dit bestemmingsplan is door ons aangevochten, en met succes: we hebben de rechtszaak bij de Raad van State gewonnen! De rechter heeft uitgesproken dat, naast recreatie, ook de natuur bescherming verdient in de Groene Buffer en dat hiervoor regels en onderhoudsplannen moeten worden opgenomen in bestemmingsplannen. Deze uitspraak heeft ook gevolgen voor het fort omdat de plannen daarvoor aangepast moeten worden in lijn met de uitspraak. Wij zijn blij dat de rechter

dit zo heeft besloten en veel mensen kunnen blijven genieten van de natuur in dit gebied.

Dit bestemmingsplan is door ons aangevochten, en met succes: we hebben de rechtszaak bij de Raad van State gewonnen!

Wij willen langs deze weg ook de andere groeperingen bedanken die ons hierin van begin tot eind hebben gesteund.

De Vereniging Behoud de Hekslootpolder heeft vele natuurinventarisaties beschikbaar gesteld, de Stichting Natuurbehoud Fort Benoorden en de groep Verontruste Spaarndammers hebben ons mentaal gesteund, evenals Ziegel Ziegelaar. De Dorpsraad Spaarndam financierde een deel van de rechtszaak, evenals het Milieufonds en de Vereniging Behoud de Hekslootpolder. Nogmaals dank aan ieder die de moed had volhardend te blijven.

U ziet maar weer: de aanhouder wint.

Namens de Stichting Vrienden van de Forten van Spaarndam, Jolijt de Jongh en Mary Scholtemeijer

Eindelijk restauratie dak Fort benoorden Spaarndam

Twee jaar terug, in de najaarseditie van 2015, berichtten wij over de urgentie tot restauratie van het dak van Fort benoorden Spaarndam door het Recreatieschap Spaarnwoude. Het herstel was nodig om te voorkomen dat lekkages de aanwezige muurschilderingen (teksten, portretten en cartoons) onherstelbaar zouden beschadigen. Deze dateren uit de oorlogsjaren en uit het begin van de vorige eeuw. Ze zijn uniek voor de Stelling van Amsterdam waarvan het fort deel uitmaakt. Er is nu goed nieuws op dit front!

Dankzij een financiële bijdrage van de provincie Noord-Holland aan het recreatieschap is, vooruitlopend op de doorstart van de herontwikkeling van het gebied waarin het fort zich bevindt, de noodzakelijke restauratie in gang gezet. Begin 2017 zijn de werkzaamheden van start gegaan,

Herstel dak Fort benoorden Spaarndam gereed: oktober 2017	
opdrachtgever:	Recreatieschap Spaarnwoude
initiatief:	Recreatieschap Spaarnwoude & provincie Noord-holland
project-management:	Recreatie Noord Holland
voorbereiding en directie:	Bouwadvies Groot-Holland
uitvoering:	Schadenberg Dakwerken
financiering:	Provincie Noord-Holland

Foto: Jan Dirk Bol

waarbij tijdens het broedseizoen een maandenlange pauze is ingelast. In de zomer ging fase 2 van start en op het moment van schrijven wordt de laatste hand gelegd aan de werkzaamheden.

Naast herstel van het dak is de verstrekte subsidie ook bedoeld voor conservering van de waardevolle muurschilderingen die eerder al in

kaart waren gebracht. De Stichting Restauratie Atelier Limburg heeft onderzocht hoe de waardevolle muurschilderingen het beste geconserveerd en/of gerestaureerd kunnen worden, en heeft daartoe een behandelmethodeken plan ontwikkeld.

Kerstin de Haan

Foto: Kerstin de Haan

De Klutenplas uitgelicht

In dit najaarsnummer vindt u geen broedvogeltelling. Hiermee is de cyclus van 31 jaar helaas verbroken. We hebben te weinig menskracht en dan zijn 5 tellingen in 3,5 maand erg veel, naast de tweewekelijkse jaarrondtellingen in de Hekslootpolder. Maar gelukkig is ons pareltje de Klutenplas goed te overzien en zijn de vogels daar goed zichtbaar aan het broeden. Wat zagen we van maart tot juli?

Bezoekers van verschillende pluimage

Op 11 maart werden de eerste rietgorzen en een waterral gehoord; 20 wintertalingen en 10 krakeenden met 4 bergeenden foerageerden op de Klutenplas. Op 28 maart zijn zelfs 21 kluten waargenomen. Op 8 april werd het al wat drukker met 17 kluten, 2 kleine plevieren, 2 kievieten, 3 meerkoeten en soep- en wilde eenden. Op 11 mei kwam een bruine kiekendief polshoogte nemen: een mooi gezicht, maar gevaarlijk voor het leven op de plas. Op 21 mei broedden op de beide bestaande eilanden 1 kokmeeuw, 3 visdieven en 7 klutenparen, waren er 2 juveniele krakeenden met moeders en liet de blauwborst zich ook goed horen. Op het vlotje nestelde ook een kokmeeuw. Vier juveniele slobbeenden

lieten zich al zien. Helaas werden er op het nieuw aangelegde grindplateau van 24 m² geen broedpogingen waargenomen. Of dit komt omdat daar continu een brandgans rondliep?

Broedsels, legsels en uitvliegers

Op 2 juni was een paar bergeenden met 15 juveniele bergeenden op de Klutenplas. Ze bleven daar wekenlang foerageren. Op 4 juni waren de eerste 2 pullen visdief te zien, even later gevolgd door een 3de. Alle 3 pullen zijn vliegvlug geworden, ondanks de serieuze aanval op 4 juni van een blauwe reiger die een duikvlucht op het eiland uitvoerde. Met veel geschreeuw van visdieven, kokmeeuwen en kluten werd hij verjaagd. De legsels van de andere 2 visdieven zijn helaas niet tot

wasdom gekomen. De kluten begonnen begin mei met overtuiging te broeden, maar van de 7 paar zijn er maar 3 legsels uitgekomen waarvan zeker 4 pullen vliegvlug werden. Ik zie dat de kluten hun pullen ver van zich laten afzwemmen en rondscharrelen waardoor predatie voor de hand schijnt te liggen. Op 24 juni waren 3 pullen visdief, 7 pullen kluut, 15 juveniele bergeend, 4 pullen meerkoet te bewonderen, maar ook een mannetjeskoekoek in een boompje, kijken of zijn kroost uitkomt? De graspieper heeft ook gebroed, vlakbij de vogelkijkhut. Uit deze opsomming blijkt wel dat de Klutenplas een bijzonder plekje is aan de rand van Haarlem en dat de bezoekende vogels goed zijn waar te nemen vanuit vogelkijkhut 'De Steltkluut'.

Peter Davids

resultaten 2017 en toekomstvisie

- Ik ben zelf al langere tijd actief bij de weidevogelbescherming rond Spaarnwoude en sinds een paar jaar ook actief bij de 3 boeren die in de Hekslootpolder aangesloten zijn bij het Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid. Sinds dit seizoen ben ik ook als 'weidevogelregisseur' actief in de Hekslootpolder met name om een aantal nieuwe initiatieven te begeleiden. Mijn achternaam doet inderdaad een Friese achtergrond vermoeden; daar ben ik in mijn jeugd door het 'aaisykjen' besmet met het weidevogelvirus.

Weidevogels onder druk

De weidevogelpopulatie in de Hekslootpolder hangt al jaren aan een zijden draadje. Ook dit jaar was er met name bij de Kievit een teruggang van 13 paren in 2016 naar 5 in 2017. Met name de Kieviten die in de weilanden tegen de Noorderbegraafplaats aan broeden waren niet succesvol. Er was

dit jaar heeft een viertal paren Kieviten er met succes gebroed. Er waren twee paar grutto's aanwezig waarvan er één paar met succes vliegvlugge jongen heeft grootgebracht. Het is bijzonder om deze grutto's elk jaar weer op hetzelfde stukje land terug te zien keren. De Klutenplas was dit jaar heel succesvol met jonge visdieven en kluten.

Vogels met rust laten

Afgezien van tellen en inventariseren proberen we zoveel mogelijk bij de nesten vandaan te blijven om verstoring te voorkomen. De medewerking van de boeren is in dit opzicht ook optimaal en tijdens het broedseizoen worden de werkzaamheden op percelen met vogels tot een minimum beperkt. Dit jaar is er door Peter Davids fijn gaas op de hekken langs het voetpad geplaatst om inloop van honden tegen te gaan.

De vos weghouden

De Gemeente Haarlem heeft vorig jaar het initiatief genomen voor onderzoek naar een verbetering van de weidevogelstand in de Hekslootpolder. De Vereniging is hier ook bij betrokken. Met name het tegengaan van predatie door vossen is een belangrijk punt, maar er wordt ook gekeken naar het creëren van meer openheid in het landschap en naar het waterpeil. Wat betreft de vossen wordt de technische haalbaarheid van elektrische rasters en efficiëntere bejaging

Met name het tegengaan van predatie door vossen is een belangrijk punt, maar er wordt ook gekeken naar het creëren van meer openheid in het landschap en naar het waterpeil.

weer een bewoonde vossenburcht in deze hoek wat waarschijnlijk hiervoor de verklaring vormt. De harde kern van de weidevogelpopulatie zit al jaren in de Oude Spaarndammer polder, het strookje land tussen het voetpad en de Linieloot met aan het eind de Klutenplas. Dit gebiedje blijkt al jaren vrij ongevoelig voor vossenpredatie en ook

onderzocht. Voor het volgende broedseizoen moet een aantal maatregelen zijn doorgevoerd. U hoort van ons...

Andries Kamstra

Foto: Andries Kamstra

Het Hekslootnieuws is een uitgave van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder

REDACTIEADRES
redactie@hekslootpolder.nl

SECRETARIAAT
secretariaat@hekslootpolder.nl

LEDENADMINISTRATIE
Zaenenstraat 165
2022 CN Haarlem
ledenadministratie@hekslootpolder.nl

BANKREKENINGNUMMER
NL87 INGB 0005 0389 62

VOORZITTER
Martin van de Pavert
voorzitter@hekslootpolder.nl

REDACTIE
Peter Davids
Kerstin de Haan
Peter van der Mark
Nel Pronk

VORMGEVING + DTP
Nora Leungen

DRUK/VERZENDING
Drukkerij Gravé
3962 MC Wijk bij Duurstede
Oplage: 1.000 ex.

AAN DIT BLAD WERKTEN MEE
Jan Dirk Bol
Jolijt de Jongh
Andries Kamstra
Martha van der Lem
Martin van de Pavert
Mary Scholtemeijer
John Stuart
Willem de Voogt

FOTO OMSLAG
Kerstin de Haan
Fort benoorden Spaarndam

Bezoek ook onze site
www.hekslootpolder.nl

Vereniging Behoud
De Hekslootpolder

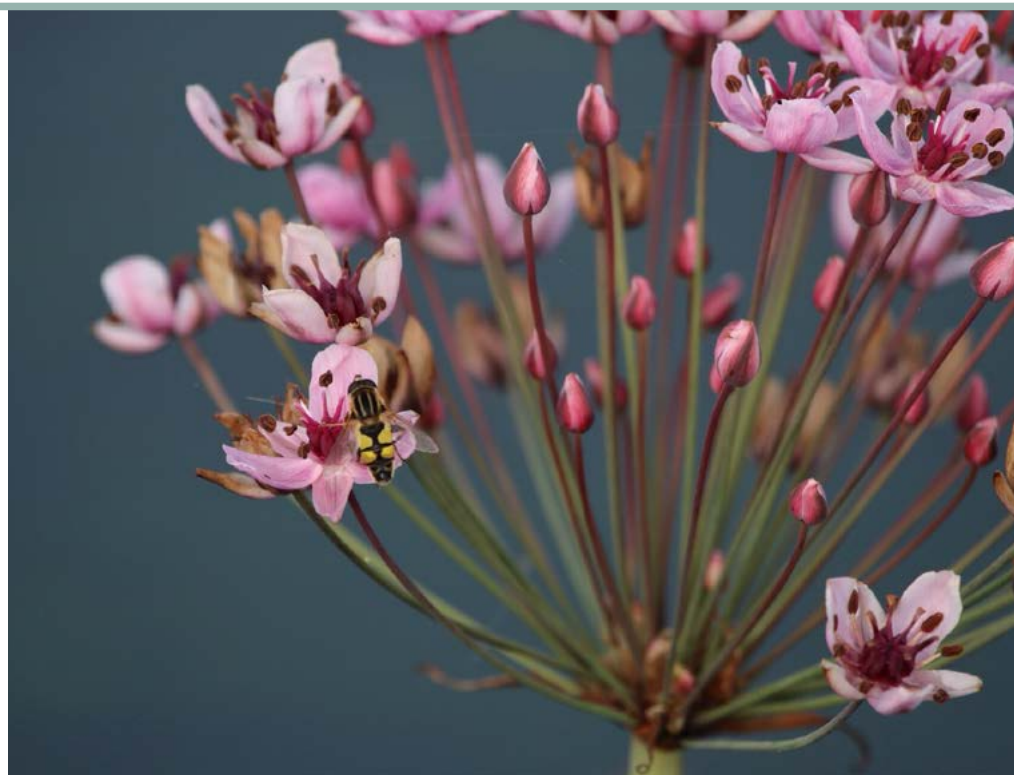

Foto: s: Kerstin de Haan

de Zwanenbloem

De polders tussen Haarlem en Spaarndam zijn in de periode 1995-2002 geïnventariseerd door de toenmalige plantenwerkgroep van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder. In totaal werden in die periode 266 plantensoorten waargenomen, bijna de helft van het totaal aantal plantensoorten dat toen voorkwam in Haarlem en 18% van het aantal in heel Nederland. Een van die plantensoorten is de zwanenbloem.

De zwanenbloem (*Butomus Umbellatus*) is een sierlijke oeverplant met prachtige bloemschermen op lange stelen, die tussen de 60-120 cm hoog kan worden. De plant bloeit de hele zomer en de kleur van de bloemen varieert van licht rood tot roze, met donkerder aderen. De plant groeit bij stilstaand tot zwakstromend water en is aantrekkelijk voor graafwespen, maar met name de zeefwesp zorgt voor bevruchting. Zijn naam dankt de zwanenbloem aan zijn bloemknop bovenaan de stengel die met

een beetje fantasie doet denken aan een zwanenhals. Bloeit de plant nog niet, dan kun je hem goed herkennen aan de bladeren die uit het water omhoog steken, waarbij het onderste gedeelte van het blad driehoekig is. Een ander typisch kenmerk zijn de uitlopende bladtoppen die doen denken aan een kurkentrekker.

De zwanenbloem komt vrij algemeen voor in Nederland, maar vooral in het westen van ons land langs de slootkanten en in het Limburgse Maasdal is hij veel gezien. Het is een plant die voornamelijk voorkomt in groepen en die het beste gedijt als de watergang eens per jaar in het najaar wordt geschoond.

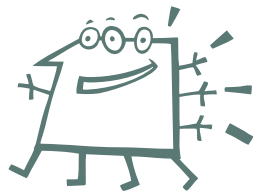
Tot eind 2016 heeft de zwanenbloem wel op de rode lijst van bedreigde planten gestaan, maar met het ingaan van de nieuwe Wet natuurbescherming afgelopen januari is deze status niet meer van kracht.

Kerstin de Haan

WOORDZOEKER

- AKKERVIOOLTJE
  - ANJER
  - BOSBES
  - BOTERBLOEM
  - BRANDNETEL
  - BREM
  - BUXUS
  - CHRYSANT
  - DAMHERT
  - DOPHEIDE
  - EVERZWIJN
  - FAZANT
- FORSYTHIA
  - HAAGBEUK
  - HAZEN
  - HERFSTBLOEM
  - HOUTDUIVEN
  - HYACINT
  - KLAPROOS
  - KLAVER
  - KROOS
  - LIEVEHEERSBEESTJE
  - MEELDAUW
  - MEREL
- OTTER
  - PAARDENBLOEM
  - PAARDENKASTANJE
  - PINKSTERBLOEM
  - SERING
  - TEUNISBLOEM
  - TRIPMADAM
  - VERGEET-MIJ-NIETJE
  - VLINDERS
  - VOSSSEN
  - ZILVERSPAR

Veel puzzel plezier!

De overgebleven letters vormen een zin.

P	C	P	I	N	K	S	T	E	R	B	L	O	E	M	D	E	B	M	
A	H	A	K	K	E	R	V	I	O	O	L	T	J	E	F	O	E	A	
A	R	A	P	S	R	E	V	L	I	Z	K	R	O	O	S	O	D	D	
R	Y	S	M	E	O	L	B	R	E	T	O	B	R	L	L	W	I	A	
D	S	A	C	G	I	H	K	H	E	R	F	S	T	B	L	O	E	M	
E	A	H	T	N	K	O	U	Y	E	R	Y	B	S	N	S	E	H	P	
N	N	N	D	I	L	U	E	A	S	T	C	I	I	J	E	H	E	P	I
K	T	E	J	R	A	T	B	C	H	R	N	W	B	D	M	W	O	R	
A	R	Z	S	E	P	D	G	I	T	U	Z	S	B	R	D	U	D	T	
S	E	A	E	S	R	U	A	N	E	R	O	U	F	A	Z	A	N	T	
T	V	H	N	B	O	I	A	T	E	B	X	T	M	A	E	D	H	E	
A	A	E	R	T	O	V	H	V	D	U	R	H	T	P	E	L	N	A	
N	L	E	J	T	S	E	E	B	S	R	E	E	H	E	V	E	I	L	
J	K	L	E	T	E	N	D	N	A	R	B	T	M	E	R	E	L	U	
E	E	J	T	E	I	N	I	J	M	T	E	E	G	R	E	V	M	U	R

© DENKSPORT PUZZELBLADEN

Ook lid worden? Draagt u onze vereniging een warm hart toe, maar bent u nog geen lid?

Hoe meer leden wij hebben, des te groter onze invloed is als gesprekspartner bij de gemeente Haarlem en het recreatieschap Spaarndam.

Voor € 5 per jaar bent u al lid. Uw gezinsleden kunnen dan lid worden voor slechts € 1 per gezinslid per jaar. Kijk voor meer informatie op www.hekslootpolder.nl onder Aanmelden.

Natuurnieuws: wist u dat ...

► er door het warme weer in de eerste helft van dit jaar veel vlindersoorten weken eerder dan normaal vlogen?

Voor een aantal soorten betekent dit dat er nu ruimte is voor een extra generatie. Er zijn al verse vlinders gezien van landkaartje, heideblauwtje, kleine ijsvogelvlinder en groot dikkopje. Ook het bruinblauwtje lijkt nog te gaan pieken. Normaal kent deze soort twee generaties per jaar, maar nu piekt de derde generatie begin september.

(bron: de Vlinderstichting).

► op dinsdag 5 september het eerste groene vogeldak onthuld is op het dak van een kantoorgebouw in Amsterdam?

Het groene vogeldak is beplant met 25 inheemse grassen, wilde bloemen en kruiden. Een soort rijke weide op het dak. Daarbij worden per 40 m² vogeldak twee nestkasten voor verschillende vogelsoorten verwerkt en is er een waterbad voor vogels. Er wordt ook een insectenhotel geplaatst. Zo biedt het groene vogeldak voedsel, nestgelegenheid en is het een veilig toevluchtsoord voor vogels. Dit initiatief komt van Sempergreen i.s.m. Vogelbescherming en Vivara Pro.

► dit jaar er weer een uitbraak lijkt te zijn van het usutuvirus onder merels?

Bij een besmetting kunnen de volgende symptomen worden waargenomen: algehele malaise, sloomheid, 'bol'-zitten, niet meer drinken, naar adem happen, spierzwakte, vleugels en kop laten hangen, evenwichtsstoornissen. Je kunt de vondst van een dode merel melden bij Sovon Vogelonderzoek Nederland of op de website van DWHC (Dutch Wildlife Health Centre).

► de wolf onweerstaanbaar oprukt in Duitsland?

De eerste territoriale wolf werd gevonden in 1998 en de eerste roedel in 2000. Inmiddels zijn er 50 roedels met een geschatte populatie van 400 wolven. Ondanks deze opmars blijkt er in heel Duitsland in de afgelopen 17 jaar nog geen 500.000 euro aan schadevergoedingen uitgekeerd te zijn.

► hoewel er in Nederland in 2017 een recordaantal van 22 paar kraanvogels werd geteld er uiteindelijk slechts 9 jongen vliegvlug werden?

Toch broeden de kraanvogels in steeds meer gebieden in vier verschillende provincies: Drenthe, Friesland, Overijssel en Gelderland. In Brabant en Limburg waren ook paren aanwezig, maar die kwamen niet tot nestbouw. Oorzaak van het slechte broedseizoen was de droogte. Broedplaatsen vielen droog, werden bereikbaar voor roofdieren, werden verlaten en nalegels bleven uit.

► het Kanaal en de Noordzee behoorlijk vervuild zijn?

Ruim de helft van de noordse stormvogels uit de Noordzee heeft meer dan de afgesproken drempelwaarde aan plastic in de maag. Dit is te lezen op het webportaal van het secretariaat van het milieuvverdrag voor de Noordoost-Atlantische Oceaan (OSPAR).

Martha van der Lem

